

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1895, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående Vermlands och Gotlands läns skiljande från Svea hofrätts och förläggande under Göta hofrätts domvärjo, dels i sammanhang dermed väckta motioner.

Kongl. Maj:t har den 31 sistlidne december till Riksdagen aflåtit en så lydande proposition, n:o 3:

Under åberopande af bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen, att

dels besluta, att Vermlands och Gotlands län skola vid 1896 års början skiljas från Svea hofrätts och förläggas under Göta hofrätts domvärjo;

dels antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse af 25 kap. 9 § rättegångsbalken.

Häri genom förordnas, att 25 kap. 9 § rättegångsbalken skall erhalla följande ändrade lydelse:

I de saker, som genom laga vad gå till Svea hofrätt ifrån häradsrätt i Upland, Södermanland, Vestmanland och Karlskoga härad af Vermland, Nerike samt Gestrikland, ingifve käranden sin inlaga innan klockan tolf på den fyrationde dagen, den oräknad då häradsrättens

dom föll, eller hafve sitt vad förlorat; ifrån häradsrätt i Kopparbergs län, Helsingland, Jemtland, Herjeådalen, Medelpad och Ångermanland på den sextionde dagen; ifrån häradsrätt i Vesterbotten på den nittionde dagen; i Göta hofrätt ifrån häradsrätt i Östergötland, Kalmar län, Småland och Vestergötland på fyrationde dagen; ifrån häradsrätt i Halland, Dal, Bohuslän och Vermlands län samt på Gotland på sextionde dagen; i hofrätten öfver Skåne och Blekinge ifrån häradsrätt i dessa landskap på den fyrationde dagen. I vaxel- och sjörättssak vare tid hälften kortare att fullfölja vad ifrån häradsrätt i hvarje ort till hofrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1896;

dels ock, i den mån nedan upptagna öfvergångsbestämmelser äro af allmän lags natur, medgifva, att för verkställigheten af den föreslagna öfverflyttningen må föreskrifvas:

att mål eller ärende, som af domstol, domare eller öfverexekutor inom sagda län afgjorts före den 1 januari 1896, bör, ändå att tiden för fullföljd af talan i hofrätten tilländagår derefter, fullföljas i Svea hofrätt och der med slut afhjelpas;

att mål eller ärende, som, på grund deraf att ifrågavarande län tillhört Svea hofrätts domsområde, blifvit genom ansökning om stämning eller genom annan ansökning i Svea hofrätt anhängiggjort före 1895 års utgång, skall af samma hofrätt handläggas och med slut afhjelpas, ansökningar om tjänstledighet och förordnande för underdomare dock endast så vidt de afse tid före början af år 1896;

att de fiskaliska åtal mot domare eller andra embetsmän inom nämnda län, hvilka blifvit före den 1 januari 1896 vare sig af advokatfiskalen i Svea hofrätt väckta eller genom angifvelser från enskilde eller genom remisser till advokatfiskalen från hofrätten eller justitiekanslers-embetet eller Riksdagens justitieombudsman inledda, skola jemväl efter sistnämnda tid af samma hofrätt handläggas och med slut afhjelpas; börande, derest vid pröfning af mål eller ärende, som efter den 1 januari 1896 hos Svea hofrätt handläggas, anledning förekommer att ställa domare eller annan embetsman inom nämnda län under åtal, sådant åtal af samma hofrätt upptagas och afgöras;

att domböcker och protokoll öfver lagfarter, inteckningar m. m. från häradsrätterna inom ifrågavarande län för 1895 års ting och från rådstufvurätterna för tiden till 1895 års slut samt egodelningsrätternas domböcker för samma år äfvensom föreskrifna fångförteckningar för tiden till 1895 års utgång skola insändas till Svea hofrätt, som det åligger att jemväl efter sistnämnda tid såväl åt protokollen, i afseende

på stämpelbeläggning af dithörande handlingar, som åt fångförteckningarna egna vederbörlig granskning;

att de förmynderskap, i afseende på hvilka vårdnaden före öfverflyttningen blifvit, på grund deraf att Vermlands och Gotlands län tillhört Svea hofrätts domsområde, af nämnda hofrätt utöfvad, jemväl deretter skola förblifva under samma hofrätts inseende till dess i laga ordning kan varda annorlunda förordnad;

att föreskrifna uppgifter om dagen för början af ting och allmänna tingssammanträden skola, såvidt de afse tiden efter 1896 års ingång, af häradshöfdingarne i Vermlands och Gotlands län insändas till Göta hofrätt;

samt att presterskapets förteckningar angående timade dödsfall af personer, hvilka tillhört frälseståndet, skola jemväl för senare hälften af år 1895 insändas till Svea hofrätt.

I sammanhang med ifrågavarande proposition, hvilken af båda kamrarna hänvisats till laguskottet, har utskottet till behandling förhaft tre särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner, nemligen: af herrar *A. Bokström*, *Per Larsson* och *L. Norrby*, n:o 138, af herr *Berglöf*, n:o 79, samt af herr *Eklundh*, n:o 148.

I motionen n:o 138 anför herr *Bokström* med flere:

Genom den af Kongl. Maj:t föreslagna anordning skulle, hvad Gotlands län beträffade, för de rättsökande parterna, i synnerhet de mindre bemedlade, tillfället att söka rättelse blifva försvåradt genom de olägenheter och kostnader, som skulle blifva förbundna med nödvändigheten att på längre afstånd, än för närvarande vore fallet, uppsöka öfverrätten, hvarvid parten i regeln skulle tvingas att resa förbi den för honom närmast liggande öfverrätten i hufvudstaden, under hvars domvärjo Gotland allt hitintills hört, för att söka upp en längre bort belägen öfverrätt. Det måste otvifvelaktigt anses såsom en gifven fördel för rättskipningen, om parterna utan allt för mycken svårighet och tidsutdrägt kunde sjelfva infinna sig i öfverrätten och der personligen inställa sina vittnen, hvarförutom det äfven vore för parterna af vigt att med lätthet vinna kännedom om och meddela sig med de ombud, åt hvilka de anförtrott utförande af sin talan. För den gotländska allmänheten, som hade tillfälle att förskaffa sig talrika personliga bekantskaper i Stockholm, men deremot i allmänhet måste sakna sådana i Jönköping, vore det tydligen lättare att försäkra sig om ett lämpligt ombud å det förra än å det senare stället.

Kongl. Maj:ts förslag vore grundadt på den omständigheten, att antalet till hofrätterna inkommande mål under senare år varit stadt i jemnt sjunkande, och att särskildt den yppade minskningen i arbetsmaterialet i öfvervägande grad tillgodokommit Göta hofrätt, som redan förut hade lättast att medhinna behandlingen af dit inkomna mål.

Den ringare minskning i arbetsmaterialet, som samtidigt tillgodokommit Svea hofrätt, vore emellertid långt ifrån jemnt fördelad på hela dess domsområde, och granskade man närmare redogörelsen öfver till hofrätterna under åren 1884—1893 inkomna mål, skulle man finna, att de inkomna vädjade målen äfvensom underställningsmålen samt besvär i brottmål under nämnda period ganska märkbart ökats särskildt från Norrland, eller Gefleborgs, Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

De vädjade målen från dessa län utgjorde	
under åren 1884—1888.....	2,743,
» » 1889—1893.....	2,819.

Underställningsmålen från samma län utgjorde	
under åren 1884—1888.....	1,836,
» » 1889—1893.....	1,999.

Den norra stambanan hade emellertid först under 1894 blifvit fullbordad, och med hänsyn dertill kunde det väl icke vara något tvifvel om att Norrlands utveckling hädanefter skulle komma att ske långt hastigare än tillförene, hvaraf det torde blifva en oundviklig följd, att de till Svea hofrätt inkommande målen antal snart åter måste komma att tillväxa i sådan grad, att nya åtgärder måste vidtagas för att lätta Svea hofrätts arbetsbörda. Ville man därför åstadkomma en utjemning, som kunde hafva en mera varaktig betydelse, så vore det uppenbart, att man måste söka bereda Svea hofrätt en mera betydande minskning i dess arbetsmaterial än den, som kunde vinnas derigenom, att, förutom Vermlands län, Gotlands län afskildes från dess domsområde.

En lämpligare utjemning skulle vinnas, om i stället Örebro län jemte Vermlands blefve öfverflyttadt från Svea till Göta hofrätts doms-område.

På grund häraf föreslå motionärerna:

att Riksdagen måtte
dels besluta, att Vermlands och Örebro län skola
vid 1896 års början skiljas från Svea hofrätts och
förläggas under Göta hofrätts domvärjo;

dels antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse af 25 kap. 9 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 25 kap. 9 § rättegångsbalken skall erhålla följande, ändrade lydelse:

I de saker, som genom laga vad gå till Svea hofrätt ifrån häradsrätt i Upland, Södermanland, Vestmanlands län samt Gestrikland ingifve kåranden sin inlaga innan klockan tolf på fyrationde dagen, den oräknad, då häradsrättens dom föll, eller hafve sitt vad förlorat; ifrån häradsrätt i Kopparbergs län, Helsingland, Jemtland, Herjeådalen, Medelpad, Ångermanland och Gotlands län på den sextionde dagen; ifrån häradsrätt i Vesterbotten på den nittionde dagen; i Göta hofrätt ifrån häradsrätt i Östergötland, Kalmar län, Småland, Vestergötland och Örebro län på fyrationde dagen; ifrån häradsrätt i Halland, Dal, Bohuslän och Vermlands län på sextionde dagen; i hofrätten öfver Skåne och Blekinge ifrån häradsrätt i dessa landskap på den fyrationde dagen. I vexel- och sjörettssak vare tid hälften kortare att fullfölja vad från häradsrätt i hvarje ort till hofrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1896;

dels ock, i den mån nedan upptagna öfvergångsbestämmelser äro af allmän lags natur, medgifva, att för verkställigheten af den föreslagna öfverflyttningen må föreskrifvas:

att mål eller ärende, som af domstol, domare eller öfverexekutor inom Vermlands eller Örebro län afgjorts före den 1 januari 1896, bör, ändå att tiden för fullföljd af talan i hofrätten tilländagår derefter, fullföljas i Svea hofrätt och der med slut afhjelpas;

att mål eller ärende, som, på grund deraf att ifrågavarande län tillhört Svea hofrätts domsområde, blifvit genom ansökning om stämning eller genom annan ansökning i Svea hofrätt anhängiggjort före 1895 års utgång, skall af samma hofrätt handläggas

och med slut afhjelpas, ansökningar om tjenstledighet och förordnande för underdomare dock endast så vidt i de afse tid före början af år 1896;

att de fiskaliska åtal mot domare eller andra embetsmän inom nämnda län, hvilka blifvit före den 1 januari 1896 vare sig af advokatfiskalen i Svea hofrätt väckta eller genom angifvelser från enskilde eller genom remisser till advokatfiskalen från hofrätten eller justitiekanslersemetet eller Riksdagens justitieombudsman inledda, skola jemväl efter sistnämnda tid af samma hofrätt handläggas och med slut afhjelpas; börande, derest vid pröfning af mål eller ärende, som efter den 1 januari 1896 hos Svea hofrätt handläggas, anledning förekommer att ställa domare eller annan embetsman inom nämnda län under åtal, sådant åtal af samma hofrätt upptagas och afgöras;

att domböcker och protokoll öfver lagfarter, in-teckningar m. m. från häradsrätterna inom ifråga-varande län för 1895 års ting och från rådstufvurätterna för tiden till 1895 års slut samt egodelningsrätternas domböcker för samma år äfvensom föreskrifna fångförteckningar för tiden till 1895 års utgång skola insändas till Svea hofrätt, som det åligger att jemväl efter sistnämnda tid såväl åt protokollen, i afseende på stämpelbeläggning af dithörande handlingar, som åt fångförteckningarna egna vederbörlig granskning;

att de förmynderskap, i afseende på hvilka vårdnaden före öfverflyttningen blifvit, på grund deraf att Vermlands och Örebro län tillhört Svea hofrätts doms-område, af nämnda hofrätt utöfvad, jemväl derefter skola blifva under samma hofrätts inseende, till dess i laga ordning kan varda annorlunda förordnad;

att föreskrifna uppgifter om dagen för början af ting och allmänna tingssammanträden skola, så vidt de afse tiden efter 1896 års ingång, af häradshöfdingarne i Vermlands och Örebro län insändas till Göta hofrätt;

samt att presterskapets förteckningar angående timade dödsfall af personer, hvilka tillhört frälseståndet,

skola jemväl för senare hälften af år 1895 insändas till Svea hofrätt.

Herr *Berglöf* anför i motionen n:o 79:

Att en lämpligare fördelning af domsområdena för rikets hofrätter vore behöflig, kunde icke motsägas, men fråga kunde vara, om den nu föreslagna vore den lämpligaste. Provinserna Vermland, Skåne och Blekinge hade samtliga förr lydt under Göta hofrätts domvärjo ända till dess att de skildes derifrån, Vermland år 1815 för att läggas under Svea hofrätt samt Skåne och Blekinge år 1820 för att utgöra egen hofrätt. Utan Riksdagens hörande inrättade Kongl. Maj:t genom kongl. kungörelsen den 27 oktober 1820 hofrätten öfver Skåne och Blekinge, och detta på grund af sin öfvertygelse, att en domstol af detta slag säkrare svarade emot sin bestämmelse i samma mån som läge och verkningskrets närmare afpassades efter hvarandra och som derigenom bereddes icke allenast ett kortare afstånd för dem, som sökte tillträde för att bevaka sin rätt eller framföra sin klagan, utan äfven ett lättare tillfälle för sjelfva öfverdomstolen att utöfva den tillsyn öfver underordnade auktoriteter, som utgjorde ett af de viktigaste föremålen för dess verksamhet. — Dessa skäl kunde nu icke tillmätas samma betydelse som år 1820. Vår tids lätta kommunikationer hade medfört många förändringar, så äfven i detta afseende. Rättssökande hade numera stor lätthet att personligen eller genom ombud utföra sin talan vid hvilken som helst af våra hofrätter. Fråga kunde därför vara, om icke landets alla tre hofrätter borde förenas till en med säte i hufvudstaden. Men en sådan anordning mötte många svårigheter och kunde icke nu genomföras. Men hvad som deremot under närmaste tid kunde låta sig göra vore, att Skåne och Blekinge åter lades under Göta hofrätt samt att hofrätten öfver Skåne och Blekinge fördelades med en division till Svea hofrätt och en till Göta hofrätt.

Med användande af den bilaga, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition, komme man till det resultat, att, om under åren 1884—1893 omfördälda domkretsindelning förefunnits, på hvarje division skulle i medeltal kommit

i Svea hofrätt: vädjade saker.....	196
civila besvärsmål.....	70
underställningsmål och besvär i brottmål.....	129

Summa 395

i Göta hofrätt: vädjade saker	229
civila besvärsmål	79
underställningsmål och besvär i brottmål	131
	Summa 439.

Vid beaktande, *dels* att antalet till hofrätterna inkommande mål under senare åren varit stadt i jemnt sjunkande, hvilken fördel i öfvervägande grad tillgodokommit Göta hofrätt, *dels* att målens antal i Svea hofrätt sannolikt icke komme att vidare minskas, då Norrland genom förbättrade kommunikationer sannolikt hade att emotse en stigande utveckling, *dels* ock att till Svea hofrätt inkommande mål i allmänhet vore vidlyftiga och arbetsamma, torde det visa sig, att genom en fördelning af domsområdena på nämnda sätt göromålen skulle blifva jemnt utskiftade emellan de båda hofrätterna. Såsom skäl för en sådan indelning kunde vidare erinras, *att* det torde vara något oegentligt att hafva en särskild hofrätt för två provinser, då det läte sig göra att hafva en hofrätt för det vidsträckta område, som innefattades under Svea hofrätt, *att* det måste anses strida emot god hushållning att aflöna en president, en sekreterare, en advokatfiskal, en arkivarie och aktuarie samt tre vaktmästare med tillhoppa 25,000 kronor för endast två divisioner, *att* det visat sig, hurusom utan vidare förstärkning af biträdande tjänstemän och med användande af tillgängliga lokaler Svea hofrätt kunnat arbeta på sju och Göta hofrätt på sex divisioner, *att* en liten hofrätt såsom praktisk bildningsanstalt i lagskipningen stode efter de större hofrätterna, hvilka beredde tillfälle till mångsidigare erfarenhet, *att* befordringsfrågorna inom hofrätterna kunde behandlas på ett bättre och mera tillfredsställande sätt, om hofrätterna vore större och endast två, samt *att*, ju färre hofrätterna vore, dess större utsigt förefunnes för att vinna likformig behandling af de mål, som droges under hofrätternas pröfning.

I öfrigt borde icke heller lemnas utan uppmärksamhet, att den byggnad, i hvilken hofrätten i Kristianstad vore inrymd, till större delen utgjorde etablissement för den derstädes förlagda afdelningen af Vendes artilleriregemente samt inom kort behöfde helt och hållet tagas i anspråk för militära behof. Inom den närmaste framtiden skulle därför sannolikt anspråk på en ny byggnad för hofrätten öfver Skåne och Blekinge framträda.

Motionären föreslår alltså:

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville ej mindre utreda frågan om förläggande af Skåne och Blekinge under Göta hofrätt samt förflyttning af hofrättens i Kristianstad

två divisioner med en till hvardera af Svea och Göta hofrätter än äfven till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

I motionen n:o 148 erinrar herr *Eklundh*, att frågan om hofrättens öfver Skåne och Blekinge förflyttning till Lund förevarit vid 1884 och 1892 års riksdagar.

Under år 1893 hade stadsfullmäktige i Lund i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes till nådig pröfning upptaga den särskildt för den juridiska undervisningen vid sydsvenska universitetet så viktiga frågan om förflyttning af hofrätten öfver Skåne och Blekinge till universitetsstaden Lund; hvarjemte stadsfullmäktige äfvenledes tillförbundet staden Lund att bestrida alla de med hofrättens öfver Skåne och Blekinge förflyttning till Lund för statsverket förenade kostnader, som Kongl. Maj:t kunde finna skäligt ålägga staden att gälda.

Denna fråga syntes motionären böra tagas under ompröfning i sammanhang med såväl Kongl. Maj:ts proposition om förflyttning af Vermlands och Gotlands län till Göta hofrätts domvärjo som den af herr Berglöf väckta motion om förläggande af Skåne och Blekinge under Göta hofrätt.

Derest Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition vunne Riksdagens bifall, vore tiden inne för Riksdagen att äfven taga i öfvervägande det redan vid 1884 års riksdag framlagda förslaget att afskilja Halland från Göta hofrätts domvärjo och förlägga detta landskap under hofrätten öfver Skåne och Blekinge, på det att rikets 3:ne sydligaste provinser, hvilka i och genom deras historiska utveckling sins emellan föredde ganska många olikheter i judicielt och administrativt hänseende, men deremot väsentliga olikheter med öfriga provinser i vårt land, måtte blifva under en och samma hofrätts domvärjo förenade.

Motionären hemställer följaktligen, det Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta verkställa fullständig utredning om lämpligheten af, ej mindre provinsen Hallands skiljande från Göta hofrätts domvärjo och förläggande under hofrätten för Skåne och Blekinge, än äfven sistnämnda hofrätts förflyttning till Lund.

Frågan om förändringar i de nuvarande hofrätternas jurisdiktionsområden har i sammanhang med ifrågasatta förbättringar af rättegångsförfarandet i andra instans i vårt land upprepade gånger varit föremål för uppmärksamhet från lagstiftarens sida. I lagkomiténs den 31 mars 1815 afgifna betänkande föreslogs, att rikets dåvarande två hofrätter skulle utflyttas till särskilda orter och fördelas så, att hvarje sådan hofrätt i allmänhet skulle utgöras af allenast en division.

Detta lagkomiténs betänkande meddelades af Kongl. Maj:t Rikets Ständer vid 1815 års riksdag, i ändamål att Rikets Ständer ej måtte sakna tillfälle att öfver berörda ämne sig utlåta, men Rikets Ständer förklarade sig ej vilja deruti på förhand fatta något beslut.

Samtidigt dermed att nyssnämnda betänkande öfverlemnades till Rikets Ständer, aflät Kongl. Maj:t proposition derom, att Vermlands län måtte skiljas från Göta hofrätt och läggas under Svea hofrätts jurisdiktion.

Såsom skäl för denna framställning anfördes i propositionen, bland annat, »att då det visat sig, att antalet af de till Göta hofrätt inkommande vädjade mål och underställda brottmål vanligen med mera än en tredjedel öfversteg dem, som årligen kommo till Svea hofrätts handläggning, Kongl. Maj:t, med afseende å sin pligt att befordra rättvisans jemna och skyndsamma handhafvande, funnit nödigt att, genast, och till dess nya lagen hunne utarbetas, granskas och antagas samt hvad deri förordnades kunde blifva bragt till verkställighet, sådana utvägar måtte vidtagas, som kunde emellertid leda till omförmälda ändamål. Dervid mötte först den frågan, som af Vermlands läns riksdagsfullmäktige redan vid 1810 års riksdag blifvit väckt derom, att samma län skulle skiljas från Göta hofrätts jurisdiktion och flyttas under Svea hofrätts. Vermland vore i det hela obetydligt mera aflägsse från Stockholm än från Jönköping, och dess invånare hade i afseende å deras hufvudnäring flera handelsförbindelser med hufvudstaden, der de till sina angelägenheters bevakande i de särskilda kollegier och embetsverk, som med bruksrörelsen hade befattning, redan måste förse sig med ombud. Deremot egde icke Vermlands invånare annan förbindelse med Jönköping än den, som af beroendet utaf hofrätten härstädes härrörde. Hårtill komme att Vermlands invånare, i detta ämne särskildt hörde, nästan enhälligt förklarar sig anse denna föreslagna ändring leda till deras större bekvämlighet och betydlig besparing vid rättegångsärendenas fullföljande.»

Kongl. Maj:ts förslag, hvilket af lagutskottet tillstyrktes på de

skäl, Kongl. Maj:t i propositionen låtit Rikets Ständer förelägga, blef af dem antaget.

Emellertid visade sig snart att Vermlands förläggande under Svea hofrätts jurisdiktion icke var tillräckligt för undanrödjande af balansen i Göta hofrätt, och blef af sådan anledning genom kungörelsen den 27 oktober 1820 hofrätten öfver Skåne och Blekinge inrättad.

Angående hofrätternas antal afgaf sedermera lagberedningen yttrande i dess betänkande af den 16 december 1842 angående domstols organisation m. m., dervid lagberedningen, då, enligt dess uppfattning, hvarken någon väsentlig olägenhet af hofrätternas dåvarande inrättning, afhjelpes eller någon verklig ny fördel eljest vunnes medelst den af lagkomitén föreslagna fördelning af hofrätterna, ansåg dessa domstolar böra bibehållas på de orter, der de befunnos, och ej heller några nya inrättas.

Samma uppfattning, som uttalades af lagberedningen, gjorde sig ock gällande vid riksdagarne 1850—1851 och 1856—1858, vid hvilka båda riksdagar motioner blifvit väckta om Svea och Göta hofrätters fördelning i särskilda mindre hofrätter.

Komiterade för afgifvande af utlåtande och förslag rörande lönereglering vid rikets hofrätter och krigshofrätten uttalade deremot i sitt den 12 december 1874 afgifna betänkande, att det icke kunde vara tvifvel underkastadt att förhållandena förr eller senare skulle kräfva ett ytterligare steg på den bana, som beträddes 1820 genom upprättande af en särskild hofrätt för Skåne och Blekinge. Det låge i sakens natur, att med landets fortskridande utveckling och genom de nya förvärfskällor, som alltjemt uppstode, stundom egendomliga för vissa trakter, nya rättsförhållanden inträdde, hvilka för att kunna rätt bedömas fordrade en speciel kännedom, som icke alltid stode att vinna på de orter, der hofrätterna då vore förlagda. Behofvet af en delning af de större hofrätterna hade långt förut gifvit sig tillkänna och hvad särskildt beträffade de norrländska provinserna syntes det antagligt, att deras afsöndrande från Svea hofrätt under en egen öfverdomstol icke längre kunde uppskjutas. För underlättande häraf föreslog komiterade att embets- och tjenstemännen vid rikets hofrätter, hvilka komme i åtnjutande af de nya lönerna, skulle bland annat vara underkastade förflyttning till annan tjenstgöringsort, hvarom vid en blifvande förändrad organisation af hofrätterna eller eljest kunde varda förordnad.

Då Kongl. Maj:t vid 1876 års riksdag, med anledning af komiterades förslag, framlade proposition angående lönereglering för hof-

rätterna, förklarade visserligen Kongl. Maj:t, att det ifrågasatta vilkoret vore hårdt och obilligt samt för det dåvarande ej af verkligt behof påkalladt, i följd hvaraf detta vilkor ej upptogs bland de af Kongl. Maj:t föreslagna, men Riksdagen, hvilken fann det vara af stor vigt för staten att, om en utbrytning af en eller annan division af hofrätterna skulle ifrågakomma, en sådan åtgärd icke skulle omöjliggöras genom de för hofrätternas embets- och tjenstemän utfärdade fullmagter, upptog bland vilkoren för åtnjutande af de nya löneförmånerna bestämmelsen: »att den, som, efter det den nya lönestaten blifvit fastställd, utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i hofrätt, skall emot ersättning för flyttningskostnad vara underkastad skyldigheten att låta sig till annan hofrätt förflyttas, dock att denna skyldighet endast gäller för de fem yngsta assessorerna i Svea och Göta hofrätter, de två yngsta assessorerna i hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt för de två yngsta notarierna och den yngste fiskalen i hvarje hofrätt».

Föreliggande förslag att Vermlands och Gotlands län skulle förläggas under Göta hofrätts jurisdiktion, har blifvit afstyrkt af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i dessa båda län.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vermlands län fäster uppmärksamheten derpå, att invånarne i detta län hafva sina hufvudsakligaste affärsförbindelser på Stockholm och att icke oväsentliga olägenheter för länets invånare skulle uppstå derigenom att rättsfrågorna i andra instans öfverflyttades till Göta hofrätt, vid hvilket förhållande Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länets intresse hemställer, att frågan om Vermlands läns öfverflyttande må tills vidare anstå.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Gotlands län anför, att Gotlands affärsförbindelser med rikets fasta land under århundraden anslutits till Stockholm, hvilken stad vore med få undantag den enda afsättningsplatsen för öns produkter och den plats, hvarifrån Gotlands köpmän och andra invånare i regeln försedde sig med de varor, som till Gotland infördes. Kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet voro ordnade på det sätt, att den hufvudsakliga förbindelsen egde rum mellan Visby och Stockholm. Det skulle medföra synnerligen afsevärda olägenheter för rättsökande parter från Gotland, hvilka förut varit vana att sjelfva eller genom personer, hvilka i andra angelägenheter besökte Stockholm, inlemna rättegångshandlingar i Svea hofrätt, att i stället anskaffa ombud för bevakande af deras talan i Göta hofrätt.

I ofvan anförda, af representanter från Gotland i Andra Kam-maren väckta motion, framhålles likaledes den större lätthet för de rättsökande från detta län, som förefinnes att i Stockholm bevaka deras talan vid andra instans, och de olägenheter, som för dem blefve förbundna med nödvändigheten att å annan ort och på längre afstånd, än för närvarande vore fallet, uppsöka öfverrätten.

Uttalanden af representanter och enskilde från Vermlands län hafva jemväl kommit till utskottets kännedom, hvaraf framgår, att den allmänna meningen äfven inom detta län afgjordt motsätter sig den föreslagna öfverflyttningen såsom för dess invånare olämplig och för dem försvårande utförandet af deras talan vid öfverrätt.

Svårligen torde ock kunna förnekas att en omreglering af hof-rätternas domkretsar i vanliga fall är förenad med vissa olägenheter för rättsökande i de landskap, hvilka skola öfverflyttas från en hofrätts jurisdiktion till en annan. Dessa rättsökande hafva varit vana att fullfölja sina rättstvister å en viss ort, och ett ombyte i detta hänseende kan understundom komma att till en början för vederbörande föranleda misstag och förvecklingar i fråga om fullföljden af deras talan.

Hänsyn till de betänkligheter och det allmänna motstånd mot den föreslagna förflyttningen, som sålunda yppats inom de båda landskap, hvilka deraf beröras, synes derfor utskottet böra föranleda dertill, att den ifrågasatta åtgärden icke vidtages, derest de olägenheter, som derigenom skola undanrödjas, kunna utan svårighet på annat sätt blifva afhjelpade, och detta desto hellre, som Vermlands öfverflyttande till Svea hofrätt skett först efter det invånarne blifvit särskildt hörde i fråga om öfverflyttningen och nästan enhälligt förklarar sig anse densamma leda till deras större bekvämlighet.

För vidtagande af en annan åtgärd än den i propositionen föreslagna till afhjelpande af den förefintliga balansen i Svea hofrätt talar ock enligt utskottets uppfattning en ytterligare omständighet, som jemväl under frågans förberedande behandling blifvit åberopad mot förslaget att skilja Vermland och Gotlands län från Svea hofrätts jurisdiktion.

Den storartade utveckling, som i Norrland under senare årtionden egt rum till följd af de allt mer lättade kommunikationerna och tillgodogörandet i betydligt högre grad än tillföre af landets rika tillgångar, torde uppenbarligen komma att medföra ökad verksamhet på alla områden och dermed också ökade tvister af beskaffenhet att kräfva domstols pröfning. Man kan sålunda hafva skäl att antaga, att, äfven om Svea hofrätt befrias från de mål, hvilka fullföljas från Vermlands

och Gotlands län, den balans, hvarmed nämnda hofrätt nu är betungad och som närmast föranledt ifrågavarande framställning, inom en icke alltför aflägsen framtid genom det växande antalet af de från de norr-ländska länen inkommande mål af mer eller mindre invecklad beskaffenhet kommer att i så afsevärd mån ökas, att ytterligare åtgärder för en jemnare fördelning af arbetet mellan hofrätterna behöfva vidtagas, der-vid utan tvifvel de båda landskap, om hvilkas afskiljande från Svea hofrätt nu är fråga, komma att åter blifva med denna domstol förenade.

Då, på sålunda anförda skäl, utskottet anser sig böra ifrågasätta annan åtgärd för utjemnande af arbetsbördan mellan Svea och Göta hofrätt, synes utskottet, så framt denna olikhet i arbetsbördan kan antagas komma att allt framgent fortfara, den erforderliga utjemningen kunna ske genom öfverflyttning af en utaf Göta hofrätts divisioner till Svea hofrätt. Vid det förhållande att, på sätt ofvan blifvit anmärkt, de fem yngsta assessorerna i Göta hofrätt samt de två yngsta notarierna och den yngste fiskalen derstädes äro pligtige att låta sig förflyttas till annan hofrätt, låter en dylik åtgärd sig genomföra utan att derigenom vållas någon afsevärd kostnad för staten. De betänkligheter i öfrigt, som emot en sådan öfverflyttning blifvit uttalade af föredragande departementschefen, kan utskottet icke dela. Den omständighet att efter en sådan öfverflyttning divisionernas antal i Svea hofrätt skulle blifva flere än i de båda öfriga hofrätterna tillsammans synes nemligen icke i och för sig kunna betraktas såsom någon väsentlig olägenhet. Icke heller kan ett antal af sju divisioner i Svea hofrätt anses större än med organisationen af denna domstol är förenligt, helst divisionerna derstädes redan under någon tid uppgått till detta antal utan att, såvidt utskottet kunnat erfar, några svårigheter deraf visat sig. Af de vid propositionen fogade statistiska uppgifter synes utskottet otvetydigt framgå, att målens antal för Göta hofrätt fortfarande är stadigt i nedgående. En tillfällig stegring af målen, som framdeles kunde inträffa, synes utan svårighet kunna afhjelpas på enahanda sätt som måste tillgripas om en dylik stegring inträffade efter det nu föreslagna öfverflyttning egt rum.

På väsentligen dessa skäl finner utskottet sig icke kunna tillstyrka antagande af Kongl. Maj:ts förevarande förslag.

Då den af herr *Bokström* med flere gjorda framställning om Örebro läns skiljande från Svea Hofrätt tillkommit allenast under förutsättning af bifall till Kongl. Maj:ts proposition, i hvad densamma angår Vermlands län, torde af hvad här ofvan anförts följa, att utskottet icke kan förorda berörda framställning.

Hvad derefter angår herr *Berglöfs* förslag, att hofrätten öfver Skåne och Blekinge skulle indragas och förenämnda båda provinser förläggas under Göta hofrätt, anser utskottet, att nämnda förslag afser en så genomgripande förändring i öfverrätternas organisation, att dermed bör anstå till dess frågan om rättegångsväsendets ombildning i öfrigt kommer under ompröfning.

Härjemte torde böra erinras, att, såsom förut nämnts, allenast de yngsta ledamöterna och tjänstemännen i ifrågavarande hofrätt äro underkastade skyldigheten att låta sig till annan hofrätt förflyttas, och att sålunda den af motionären utsedda besparing genom antagande af förevarande förslag under den närmare framtiden endast i mindre mån skulle kunna beredas.

Herr *Eklundh* har i den af honom afgifna motion föreslagit, dels att Halland skulle förflyttas från Göta hofrätts domvärjo under hofrätten öfver Skåne och Blekinge, dels att sistnämnda hofrätt skulle förläggas till Lund.

Gent emot herr *Eklundhs* förstnämnda förslag vill utskottet anmärka, att, enligt hvad den Kongl. Maj:ts proposition bifogade redogörelse öfver de till hofrätterna under senaste tioårsperioden fullföljda mål utvisar, det arbete, som för närvarande åligger Göta hofrätt, är mindre än det, som de andra hofrätterna hafva att utföra, och att det med hänsyn härtill icke kan anses lämpligt att, på sätt motionären hemställt, minska Göta hofrätts domsområde.

Hvad slutligen beträffar den sistnämnde motionärens framställning om skånska hofrättens förflyttning till Lund, finner utskottet, vid det förhållande att utskottet icke kan tillstyrka den af motionären föreslagna förändring i hofrättens öfver Skåne och Blekinge jurisdiktionsområde, sig sakna anledning att härutinnan afgifva något uttalande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o) att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas;

2:o) att den af herr *Bokström* med flere väckta motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o) att herr *Berglöfs* motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

4:o) att herr Eklundhs motion icke heller må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1895.

På laguskottets vägnar:

L. Annerstedt.

Reservationer:

beträffande punkten 1:o):

af herrar **L. O. Larsson och Bruzelius**, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition; samt

angående vissa delar af motiveringen:

af herr **Erickson**.

Herr **J. Anderson** har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.